

Vývoj katedry psych. FF UP - do r. 1990

1. Od roku 1946 byl součástí katedry filozofie na FF UP v Olomouci psychologický ústav. Vedla jej do roku 1952 Doc. PhDr. Lidmila Kolaříková. Pak se stal psychologický ústav součástí katedry pedagogiky a jeho vedením byl pověřen Doc. PhDr. E. Holas, CSc. V té době se psychologický ústav podílel na výuce posluchačů oboru psychologie - filozofie. Ve školním roce 1953/54 končili poslední absolventi této studijní kombinace.

V r. 1959 se ustavila samostatná katedra psychologie v rámci filozofické fakulty UP, jejím vedoucím byl Prof. PhDr. E. Holas, DrSc. (1959-70), na něho potom navázali PhDr. Emil Pejhořský, CSc. (1970-1978), a Doc. PhDr. Ch. Valoušek, CSc. (1978-1990). Nynějším vedoucím katedry je od ledna t. r. Doc. MUDr. PhDr. P. Mohapl, CSc.

V r. 1964 získala katedra učitelské studium psychologie - čeština, které bylo během studijního roku přeměněno na odborné studium psychologie. První absolventi tohoto pětiletého studia získali absolutorium v roce 1969. Do r. 1990 absolvovalo celkem 20 ročníků odborného studia (v r. 1978 končili současně studenti pětiletého a toho roku nově zavedeného čtyřletého studia a dva školní roky nebylo studium psychologie realizováno). Zpočátku souběžně se studiem řádným bývalo pravidelně zřizováno i studium dálkové, to se však v posledních letech stávalo již formou ojedinelou. Kromě jednooborového odborného studia (celkem asi 320 absolventů) katedra vyškolovala také dva ročníky učitelského studia: pedagogika - psychologie (6 absolventek) a čeština - psychologie (7 absolventek), a podílela se v průběhu 44 let svého trvání i na výuce psychologie v rámci tzv. všeobecného základu pro jednotlivé učitelské obory.

Počet učitelů na katedře psychologie se pohyboval od pěti do deseti lidí, v současné době má katedra psychologie 9 učitelů a jednu sekretářku. Musí proto nepřetržitě využívat pro výuku i většího počtu externích učitelů. Jsou to odborníci z jiných fakult (lékařské obory, základy kybernetiky a programování, jazyková výuka a pod.) a terénní odborníci zabezpečující praktickou výuku a stáže.

2. Vědecko-výzkumná činnost katedry do r. 1970 se soustředila převážně na oblast psychologie myšlení v rámci státního plánu badatelského výzkumu (dílčí úkol X - 9 - 1/3) "Psychologické problémy myšlení", jehož koordinátorem pracovištěm byl bratislavský ústav experimentální psychologie.

Včetně externích spolupracovníků bylo do úkolu zapojeno 13 řešitelů. Výsledky byly zveřejněny ve sbornících AUPO (Acta universitatis Palackianae olomucensis). Součástí katedry psychologie a zároveň i jejím vědeckým pracovištěm se měl stát v šedesátých letech Kabinet pedagogické psychologie, který sice byl již v roce 1963 schválen kolegiem rektora UP, ale další jednání o jeho vybavení a spojení s experimentální školou bylo tak provleklé, že k praktické realizaci vlastně nedošlo. V roce 1963 byla v Olomouci uspořádána konference o současném stavu výzkumu myšlení v ČSSR za účasti 51 odborníků.

V souvislosti s vynuceným odchodem Prof. E. Holase z FF UP do Banské Bystrice i v souvislosti s rozvojem aplikovaných psychologických oborů nutných pro výuku jednooborové psychologie se původní monotematické výzkumné zaměření katedry tříští, i když zůstává i nadále formální "zastřešení" nejčastěji psychologickým pracovištěm ČSAV v Brně.

V letech 1971 - 75 se podíleli členové katedry na řešení úkolu VIII - 4 - 2/4 SPZV, který svou šíří dovoloval značně různorodá témata: vegetativní reaktivita kůže ve vztahu k osobnostním rysům, vztah motorické a intelektové aktivity dětí, osvojování myšlenkových postupů ve zpěčňování a pod.

V období 1976 - 80 byli členové katedry zapojeni do řešení dílčího úkolu SPZV VIII - 2 - 11 - 3 - 1 "Proces rozhodování a přijímání rizika ve skupinových podmínkách" a řady resortních a zadavatelských výzkumů. Resortní výzkumy se tematicky dotýkaly oblasti pedagogické psychologie (kognitivní učení u žáků ZDŠ, osobnost učitele, motivace k vysokoškolskému studiu). Zadavatelské úkoly vycházely z tehdejší spolupráce katedry s OKR v Ostravě a zaměřovaly se na tato témata: výzkum optimální neuropsychické zátěže, základní výzkum psychohygieny horníka, výzkum ekonomických a psychologických potřeb z hlediska bezpečnosti práce.

V letech 1981 - 85 se členové katedry podíleli na řešení dílčího úkolu SPZV VIII - 6 - 6/05 "Autoregulační mechanismy osobnosti", který byl opět koordinován brněnským odd. psychologie ČSAV a v koordinační instanci pražským psychologickým ústavem při ČSAV. V rámci tohoto výzkumného úkolu bylo zpracováno 6 samostatných témat, která byla zveřejněna buď ve sbornících AUPO nebo v Psychologických zprávách ČSAV v Brně (č. 4, 1985).

V období 1986 - 90 se kolektiv katedry podílel na zpracování úkolu SPZV IX - 6 - 4/2 - 2 - 3 "Organizující a autoregulační funkce osobnosti" s analogickou koordinací jako v předcházejícím období. Na řešení se podílelo 9 pracovníků, z toho 6 z katedry psychologie. Výsledky jsou připraveny do tisku ve sborníku AUPO, který má vyjít v letošním roce.

Výhled na období 1991 - 95 předpokládá zapojení do úkolu "Individuální vědomí, jeho poznávání, ovlivňování a rozvoj ve vybraných společenských formách činnosti lidí", zhruba analogických organizačních podmínek jako výzkumné úkoly v předcházejících deseti letech.

Od r. 1962 se katedra psychologie stala školícím pracovištěm pro aspiranty a jejich vedení postupně garantovali Prof. Holas, Doc. Homola a Doc. Valoušek. V r. 1970 bylo brněnské a olomoucké katedře psychologie Českou komisí pro vědecké hodnosti uděleno společné oprávnění zřizovat komise pro kandidátské obhajoby v oborech psychologie a pedagogická psychologie.

Od zavedení soutěže SVOČ se studenti psychologie olomoucké katedry pravidelně do ní zapojovali a dosahovali dobrých výsledků. V r. 1981 získala práce A. Adámkové v celostátním kole první místo.

Katedra se významnou měrou podílela i na vědeckém životě Čes. psychologické společnosti při ČSAV. Je třeba připomenout spoluprádání olomouckých psychologických dnů, jež byly obvykle monote-maticky koncipovány. Soubory referátů z posledních tří akcí vyšly tiskem (z XIII. OPD v Čes. psychológ v Československu 1988, ze XIV. OPD v samostatném sborníku a sdělení z XV. OPD jsou připravena do tisku).

Zhruba v druhé polovině padesátých let se začala při katedře psychologie (tehdy psychologickém ústavu) budovat laboratoř. Odpovídala svým vybavením tehdejšímu technickému a materiálnímu možnostem i převažujícímu zaměření výzkumu katedry na psychologii vyšlení. Byla koncipována podle tehdy obvyklých požadavků na klasický výzkum v. n. č. v pavlovovských intencích: kabina s jednosměrně průhledným okénkem, podnětové zařízení, lineární zapisovač registrující reakci pokusné osoby (stisknutí tel. klíče nebo balonku). Velká část experimentů byla však provedena bez laboratorního vybavení s využitím jednoduché Brunerovy techniky třídění karet.

V současné době máme v laboratoři vybavení, které slouží k výukovým účelům v experimentální psychologii : audiometr, blikáč, přístroj na registrování výkonu v číselném čtverci, kinesteziometr, komplikací hodiny, pamětní válec, reaktometr, tachystoskop, tremometr, zařízení pro snímání tappingu, přístroj na měření kožně galvanické reakce, kontaktní teploměr. V letošním roce jsme získali z výrobního střediska elektroniky JZD "Moravan" v Petřvaldě "Soubor technického a programového vybavení laboratoře pro psychodiagnostické vyšetřování". Jde o univerzální komplex s počítačem, sestávající z několika modulů, pomocí jejichž propojení je možno simulovat rozsáhlou varietu experimentálních situací. Kromě toho má katedra k dispozici počítač THS - GC, který může být využit jako data banka nebo zařízení k provádění statistických operací a j.

3. Politicky persekuován byl především bývalý vedoucí katedry Prof. PhDr. Emil Holas, DrSc., který v roce 1970 v rámci tzv. "normalizace" byl nucen odejít z FF. Nyní byl rehabilitován in memoriam. Z externích pracovníků katedry byl nyní dále rehabilitován Doc. PhDr. MUDr. V. Golda, CSc., který byl po r. 1968 rovněž z univerzity propuštěn. U některých členů katedry došlo k zpomalení nebo zastavení kvalifikačního růstu (D. Osladilová, M. Homola, P. Mchapl, R. Vysloužil), ale tyto záležitosti byly již rehabilitační komisí fakulty projednány.

Pokud jde o tabuizaci některých témat ve vědecko-výzkumné práci, její příčiny jsou komplexní povahy a rád bych se jimi zabýval ve svém diskusním příspěvku na zasedání kolegia dne 26. 9. 1990.